

MOĞOLİSTAN

Başkenti: Ulanbator

Yüzölçümü: 1,564,116 km²

Nüfusu: 3 milyon 68 bin (Temmuz 2017)

Nüfus Artış Hızı: %1,18

Para Birimi: Moğolistan Tuğriği (1\$=2.410 MNT, 7 Haziran 2018)

GENEL EKONOMİK GÖRÜNÜM

GSYİH (2016): 12.2 milyar ABD Doları

Fert Başına GSYİH (2016): 4.044 ABD Doları

Reel Büyüme Oranı (2016): %1,1

Enflasyon Oranı (2016): %1,1

İşsizlik Oranı (2016): %7,9

İthalat (2016): 3,4 milyar ABD Doları

İhracat (2016): 4,9 milyar ABD Doları

Dış Ticaret Dengesi (2016): +1,5 milyar ABD Doları

Dış Borcun GSYİH'ya oranı (2016): %202

Türkiye'den Moğolistan'a yapılan ihracat (2017): 24 milyon 430 bin ABD Doları

Moğolistan'dan Türkiye'ye yapılan ithalat (2017): 1 milyon 821 bin ABD Doları

Türkiye-Moğolistan Arasındaki Dış Ticaret Dengesi (2017): Türkiye lehine 22 milyon 609 bin ABD Doları

TÜRKİYE İLE İKİLİ TİCARET (milyon ABD Doları)				
Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2006	6,2	0,9	7,1	5,2
2007	9,5	0,3	9,8	9,2
2008	12,9	1,1	14	11,9
2009	5,6	0	5,6	5,6
2010	11,2	0,9	12	10,3
2011	43,4	3	46,4	40,4
2012	35,9	0	35,9	35,9
2013	48,1	0,4	48,6	47,7
2014	35,3	0,1	35,4	35,1
2015	23,1	0,5	23,6	22,5
2016	24,2	5,2	29,4	19,1
2017	24,4	1,8	26,2	22,6
2018	9,1	1,8	10,9	7,3

Türkiye ile Moğolistan arasındaki ikili ticaret hacmi özellikle son 3 yılda artış göstermektedir. Ancak ikili ticaret hacmi iki ülke arasında KEK protokolünde hedeflenen 50 milyon ABD Doları seviyesinin altında kalmaktadır. Ülkemizin Moğolistan'a ihracatının hedeflenen seviyenin altında kalması, büyük oranda iki ülke arasındaki coğrafik uzaklık, taşımacılık alternatiflerinin kısıtlı olması ve çok zaman almasından kaynaklanmaktadır.

Moğolistan Hükümeti dış ticarete Çin'e bağımlı olmayı tercih etmemektedir. Ticaretin Batılı ülkeler ile çeşitlendirilmesinin gereğine inanılmaktadır. Bu kapsamda Avrupa ülkelerine göre daha rekabetçi üretim yapan Türkiye ile ticaretin önemi artmaktadır.

İki ülke arasında mal taşımacılığı ile ilgili en uygun çözüm, havayolu kargo taşımacılığıdır. Havayolu kargo taşımacılığı hizmetlerinin frenkansının arttırılmasıyla, ülkemizden yaş meyve ve sebze başta olmak üzere, tekstil ve konfeksiyon, ev tekstili, inşaat malzemesi, gıda ürünleri, mutfak malzemeleri, elektrikli ev aletleri, ayakkabı, tıbbi ürünler, otomotiv ürünleri, makina ve teçhizat ve benzeri her türlü ürünün

Moğolistan piyasasına girmesi ve tüketiciler nezdinde ilgi görmesi beklenmektedir. Ülkemizin tarım ürünlerindeki kalite ve rekabet üstünlüğü piyasada satılan ürünlerle ölçülemeyecek derecede yüksektir. Moğolistan'da tarım ürünleri çeşitliliği sınırlı olup pazardaki fiyatları çok yüksektir. Piyasada kalitesi düşük ürünlerin yüksek fiyatlarla satıldığı görüşü hakimdir.

Türkiye ile Moğolistan arasındaki ikili ticaret hacmi yıllar boyunca dalgalanmakla birlikte, sürekli Türkiye lehine gerçekleşmiştir. 2015 yılında Moğolistan'a ihracatımız 23,1 milyon ABD Doları, ithalatımız ise 500 bin ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında ihracatımız 24,2 milyon ABD Dolarına, ithalatımız ise 5,2 milyon ABD Dolarına yükselmiştir. TÜİK tarafından açıklanan son rakamlara göre 2017 yılında Moğolistan'a ihracatımız 24,4 milyon ABD Doları olarak gerçekleşirken Moğolistan'dan ithalatımız 1,8 milyon ABD Doları seviyesindedir.

Moğolistan, Birleşmiş Milletler (BM), BM Bilim, Eğitim ve Kültür Kurumu (UNESCO), BM Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), G-77, Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı (CICA), Demokrasiler Topluluğu (CD), Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA), Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD), Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO), Uluslararası Para Fonu (IMF), Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Doğu Asya ve Latin Amerika İşbirliği Forumu (FEALAC), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (İşbirliği Ortağı olarak), Şanghay İşbirliği Örgütü (Gözlemci statüsü) üyesidir.

2002 ve 2003 yıllarında Moğolistan Hükümeti serbest bölgelerin kurulması amacıyla bir dizi yasa çıkarmıştır. Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti ile olan sınırlara kurulan serbest bölgeler; Rusya, Sibirya, Çin, Kore, Japonya ve Tayland'a ihracatta bir geçiş noktası oluşturmaktadırlar. Serbest bölgelerde KDV ve gümrük vergisi ayrıcalıkları, mülk edinme ve kiralamada vergi imtiyazları mevcuttur. Ayrıca, altyapı, mağaza, kargo terminali, otel inşası için de vergi imtiyazları mevcuttur.

Moğolistan'da şirket kurma süreci oldukça şeffaftır. Yabancı yatırım yasası %100 yabancı mülkiyetine izin vermektedir. Şirket kurma süreci Moğolistan Yabancı Yatırım ve Dış Ticaret Ajansı (FIFTA)'na başvuru ile başlar. Şirket kuruluşunda 100 bin ABD Doları sermaye şartı aranmaktadır. Temsilcilik büroları 3 yıl süre ile açılabilir. Süre bitiminde 2 yıllık uzatma yapılabilir. FIFTA'dan alınan onayı takiben Vergi dairesinden alınacak onay ile şirket kuruluşu gerçekleştirilmektedir.

2 milyon ABD Doları üstü yabancı yatırımlar için:

Hükümet ile 10 yıldan 15 yıla kadar süren Yatırım İstikrar Anlaşması imzalanabilmektedir. Anlaşma çerçevesinde belirlenen kurumlar vergisi ve diğer doğrudan vergilerin anlaşma süresince sürekliliği konusunda yasal güvence

sağlanmaktadır. Moğolistan'da üretimi olmayan makine, ekipman ve malzemenin ülkeye ithalatında vergi muafiyeti tanınması öngörülmektedir. Alt yapıyı yapan şirkete arsa tahsis edilmektedir.

Yabancı yatırımlara süreleri ve oranları sektörlere göre değişen tercihli gelir vergisi teşvikleri sağlanmaktadır.

Özelleştirme kapsamında varlık edinenler hariç olmak üzere, aşağıdaki sektörlerde yatırım yapan yabancı yatırımcılar ilk on yıl gelir vergisinden %100, sonraki beş yıl ise %50 oranında muaftır:

- Enerji, altyapı yatırımları; enerji fabrikaları ve termal fabrikalar, güç ileme ağları
- Karayolu, tren yolu ve hava yolu kargo ulaşımını kapsayan ulaştırma altyapısı
- Mühendislik, inşaat ve telekomünikasyon ağları

Aşağıdaki alanlara yatırım yapan yabancı yatırımcılar gelirler vergisinden ilk beş yıl %100 sonraki beş yıl %50 oranında muaftır:

- Petrol ve Kömür
- Metalürji ve metal işleme
- Kimyasal üretim
- Makine
- Elektronik

Diğer teşvikler:

Ham yün, kaşmir ve deri işleme haricindeki alanlara yatırım yapan bir işletme yıllık üretiminin %50'sinden fazlasını ihraç ederse, 3 yıl boyunca tamamen ve takip eden 3 yıl boyunca da %50 oranında gelir vergisinden muaftır.

2 milyon ABD Doları üzerindeki yatırımlara sağlanan 10 yıl süreli sabit vergi düzenlemesinden yararlanma imkanı 10 milyon ABD Doları üzerindeki yatırımlar için 15 yıla kadar uzatılabilmektedir.

Elde edilen kazancın bir bölümünü yeniden aynı işletmede yatırıma dönüştüren yabancı yatırımcının yapmış olduğu ilave yatırımın değeri kadar bir tutar vergi mahrahından düşülmektedir.

Yabancı sermaye ile kurulmuş şirketlerin birer parçası olarak yabancı yatırımcı tarafından Moğolistan'a getirilen teknolojik ekipman ve makine için gümrük vergisi ve KDV muafiyetleri verilmektedir. Bu şirketler tahıl yetiştirilmesi, hayvan yemi fabrikası, kömür madeni, petrol ve gaz işleme, uranyum madeni, demir ve diğer mineraller, gıda, kürk, deri ve ağaç ürünleri imalatı, kimyasal imalatı veya ikincil ham madde

işlenmesi alanlarında çalışmaları gerekmektedir. Bazı durumlarda alt yapı şirketleri de bu maddeden faydalanabilirler.

Moğolistan'ın İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (milyon ABD Doları)				
GTİP	Ürün Adı	2013	2014	2015
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	949	2574,7	2312,9
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	1116,2	848,6	542,6
7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	309,8	405,2	401,3
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	515,5	634,6	337,9
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	654,3	446,4	258,4

Moğolistan'ın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (milyon ABD Doları)				
GTİP	Ürün Adı	2013	2014	2015
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1409,8	1154,6	801,7
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	373	289,2	210,3
2716	Elektrik enerjisi	112,8	130	133,7
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	87,8	83	60
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. Ayıklama, eleme vb. İçin makineler	117,5	113,7	59,3

Moğolistan'a Türkiye'den İhracatta Başlıca Ürünler (milyon ABD Doları)				
GTİP	ÜRÜN ADI	2014	2015	2016
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler	4,1	3,1	3,3
7322	Demir veya çelikten elektriksiz merkezi ısıtmaya mahsus radyatör, motorlu hava püskürtücüler, bunlar	3,8	2,7	2,5
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallerden veya kıymetli metallerle kaplama metallerden)	0,6	0,7	2,1
8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihaz	2,4	0,3	1,6
1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	2,5	1,7	1,6

- Moğolistan'ın ülkemizden ithal ettiği ürünler arasında ilk sırada elektrikli ısıtıcılar, demir-çelik radyatör, jeneratörler, kıymetli metal kaplamalı mücevherci eşyası gelmektedir. Söz konusu ürünleri şekerli ve çikolatalı mamuller takip etmektedir.

Moğolistan'dan Türkiye'ye İthalatta Başlıca Ürünler (milyon ABD Doları)				
GTİP	ÜRÜN ADI	2014	2015	2016
7321	Demir veya çelikten sobalar, mutfak soba ve ocakları, barbekü, mangal, gaz ocakları vb ile bunların	-	-	3,55
8908	Sökülecek gemiler, suda yüzen sökülecek diğer araçlar	-	-	0,79
7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	-	0,08	0,64
4106	Diğer hayvanların dabalıanmış veya crust (ara kurutmalı) post ve derileri	-	0,24	0,1
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. Eşya (örme)	0,1	-	0,02

- Ülkemizin Moğolistan'dan ithal ettiği ürünlere bakılacak olursa, demir-çelikten soba vb. ürünler ağırlıklı olarak gelmektedir.

Moğolistan Ekonomisinde Ülkelere Göre Yabancı Yatırımlar	
Ülkeler	Pay (%)
Çin	57,4
Kanada	6,27
Kore	5,6
Virjin Adaları	4,5
Japonya	3,41
Diğer	22,82

Moğolistan'da Sektörlere Göre Yabancı Yatırımlar	
Sektörler	Pay (%)
Jeolojik Arama, Madencilik ve Petrol çıkarma	60,4
Ticaret ve Yiyecek Servisi (catering)	21,2
Diğer	18,4